

W Czechosłowacji komuniści doszli do władzy 25 lutego 1948 r., co skłoniło część czeskich i słowackich elit do utworzenia podziemnych grup i organizacji, stawiających sobie za cel walkę przeciw ich panowaniu. W kontekście tego typu organizacji dążących do powstania a potem niepodległości kraju, działających podczas I, a potem w czasie II wojny światowej, nazywa się je czasem „trzecim ruchem oporu”. Jedną z takich organizacji poświęcona jest, otwarta na początku grudnia 2018 r. na praskim Witkowie, historyczno-archiwalna wystawa pt. „Przypadek Světlany. Transformacje obrazu tzw. trzeciego ruchu oporu” (Případ Světlana. Proměny obrazu třetího odboje).

Organizacja „Světlana” była antykomunistyczną grupą oporu, działającą głównie na Morawach w latach 1948-1952. Jej nazwa wzięła się od imienia córki Josefa Vávry-Staříka - założyciela organizacji. Grupę tworzyli głównie byli antyniemieccy partyzanci. Zajmowali się przede wszystkim rozpowszechnianiem nielegalnych druków, ukrywaniem osób prześladowanych przez reżim komunistyczny i rekrutacją nowych członków. Jednak jej działalność była od samego początku ściśle monitorowana przez organy bezpieczeństwa państwa, którym udało się poprzez swych licznych agentów zinfiltrować całą organizację i doprowadzić do jej rozbicia. Łącznie aresztowano ok. 300 osób, podzielono ich na szesnaście grup, a następnie osądzono w publicznych procesach. Wydano trzynaście wyroków śmierci i czternaście dożywocia, a kilkadziesiąt osób skazano na kary od dwudziestu do dwudziestu pięciu lat więzienia.

Choć od tamtych czasów minęło ponad 70 lat i badacze opublikowali na ten temat wiele opasłych opracowań, to nadal nie udało się jednoznacznie odpowiedzieć na wiele kwestii. Czy Světlana była największą organizacją opozycyjną w Czechosłowacji, walczącą z reżimem komunistycznym? Czy też stworzyła ją w dużej mierze Służba Bezpieczeństwa? Co o niej wiemy? Wystawa „Przypadek Světlana” prowadzi zwiedzających śladami tej ukrytej za wieloma tajemnicami organizacji antykomunistycznej.

Wystawa składa się z sześciu bloków, podzielonych chronologicznie i tematycznie. Pierwszy z nich poświęcony jest powstaniu organizacji i jej założycielowi Josefowi Vávrze-Staříkowi, od imienia którego córki, Svetlany Janíčkovéj, organizacja otrzymała swoją nazwę. Drugi blok prezentuje pozostałych z najważniejszych przedstawicieli tej organizacji, między innymi Antonína Slabíka, szef sztabu na Czechosłowację, Rudolfa Lenharda oraz Alojzego Šimare. Kolejny poświęcony został losom szeregowych członków „Světlany”, jak również przedstawicielom Urzędu Bezpieczeństwa, którzy zajmowali się rozbiciem ruchu oporu. W następnych blokach wystawa zajmuje się działalnością ruchu oporu w okresie normalizacji, gdy

Wpisany przez Ivo Łaborewicz

niedziela, 30 grudnia 2018 20:30 - Poprawiony niedziela, 30 grudnia 2018 20:43

temat praktycznie zniknął z mediów, wysiłkom podejmowanym dla rehabilitacji jej członków i badaniom działań Służby Bezpieczeństwa (StB) w latach 40. i 50., aż po rok 1989, w tym różnymi teoriami na temat „Světłany”. „Organizacja uważana jest za jedną z najbardziej kontrowersyjnych. Istnieją dwie podstawowe teorie: pierwsza mówiąca o niej jako tworze służby bezpieczeństwa państwa i druga uznająca ‘Světlanę’ za największą grupę oporu wobec reżimu komunistycznego”, twierdzi jeden z historyków i twórców ekspozycji - Homola. Oprócz tekstów objaśniających oraz oryginalnych dokumentów można na wystawie zobaczyć kopie niemieckich i sowieckich karabinów maszynowych, w jakie byli uzbrojeni partyzanci oraz broń używaną przez funkcjonariuszy StB, lub powielacz używany do drukowania antykomunistycznych tekstów. Na wystawie prezentowane są też fragmenty filmu, jaki w 1947 roku nakręcili członkowie partyzanckiego oddziału „Olga”, który ukazuje aresztowanie niemieckiego generała-majora Dietricha von Müllera.

Częścią wystawy jest też komiks, pokazujący w jaki sposób bohaterowie opowiedzianej historii mogli się czuć. Część wstępna komiksu skupia się na historycznym kontekście powstawania „Světłany”. Wielką rolę odgrywały tu partyzanckie korzenie jej członków. Pokazano też znaczenie Związku Sowieckiego jako zwycięzcy nazizmu i lewicowe nastroje rozprzestrzeniające się wówczas po całej Europie.

Wystawa została przygotowana przez Instytut Studiów nad Totalitaryzmem (Ústav pro studium totalitních režimů) we współpracy z Archiwum Zbiorów Urzędu Bezpieczeństwa (Archiv bezpečnostních složek) i Muzeum Narodowego. Czynna jest w Instytucie (Pomniku) Narodowym na Witkowie w Pradze (Národní památník na Vítkově v Praze) od 7 grudnia 2018 aż do 1 kwietnia 2019 roku.

Więcej: [Případ Světłana](#)

[Výstava „Případ Světłana. Proměny obrazu třetího odboje“](#) v Národním památníku na Vítkově v Praze

[Česká televize](#)

[Výstava mapuje osudy členů odbojové organizace Světłana](#)

CZECHY: Wystawa o antykomunistycznym ruchu oporu lat 40. i 50. XX wieku

Wpisany przez Ivo Łaborewicz

niedziela, 30 grudnia 2018 20:30 - Poprawiony niedziela, 30 grudnia 2018 20:43

oprac. Ivo Łaborewicz

AP Wrocław O/Jelenia Góra